XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE SANIDADE
Dirección Xeral de Saúde Pública

XXXV Curso de Saúde Ambiental

Protexer o medio ambiente e promover estilos de vida saudables versus saúde

Ramón Medina González-Redondo

Xinxo de Limia, 3 de abril de 2008

“ O goce da saúde é un dos dereitos fundamentais de cada ser humano, sen distinción de raza, relixión, credo político ou condición económica ou social”

(Carta das Nacións Unidas e Declaración de Principios da OMS)

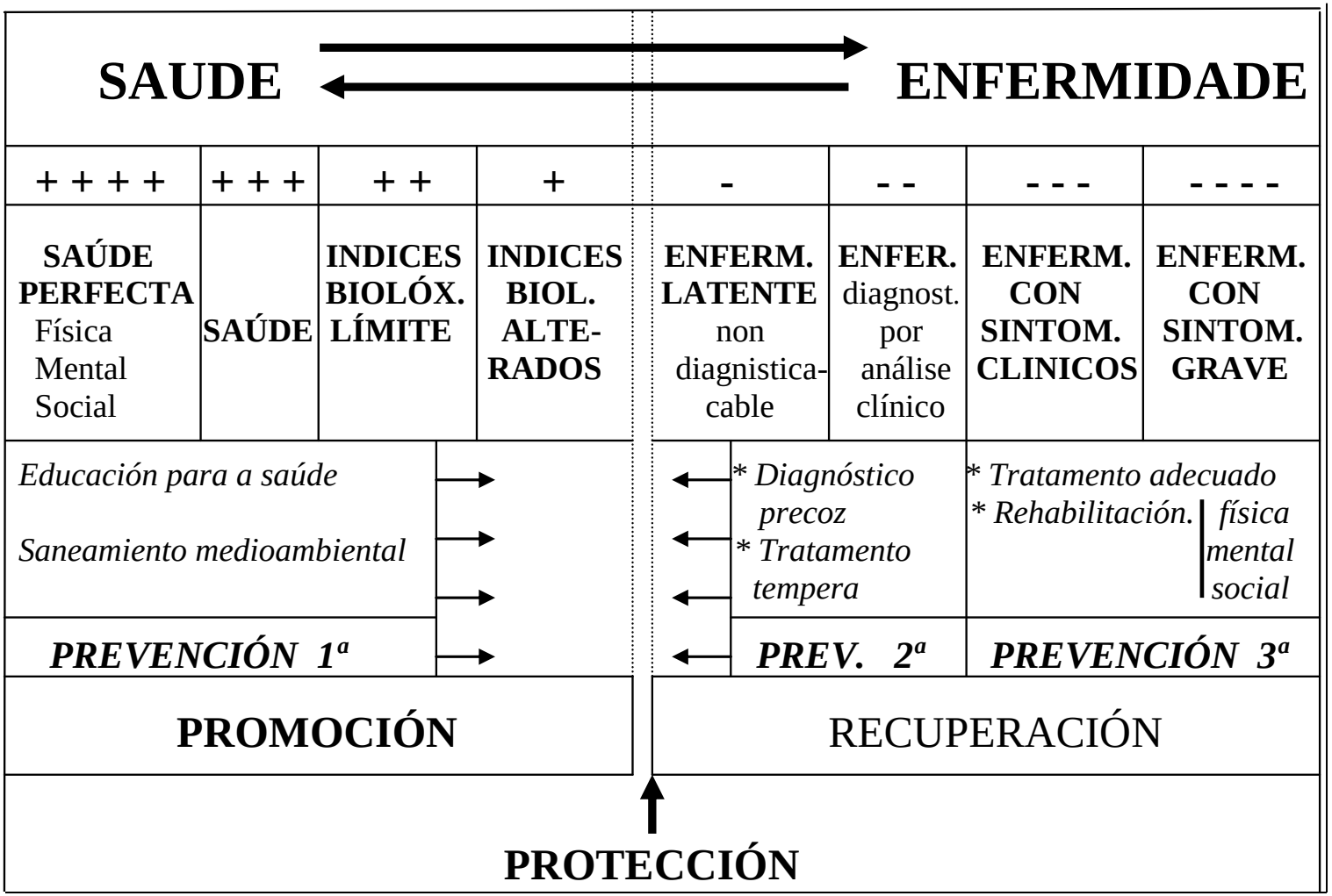
DEFINICIÓN DE SAÚDE

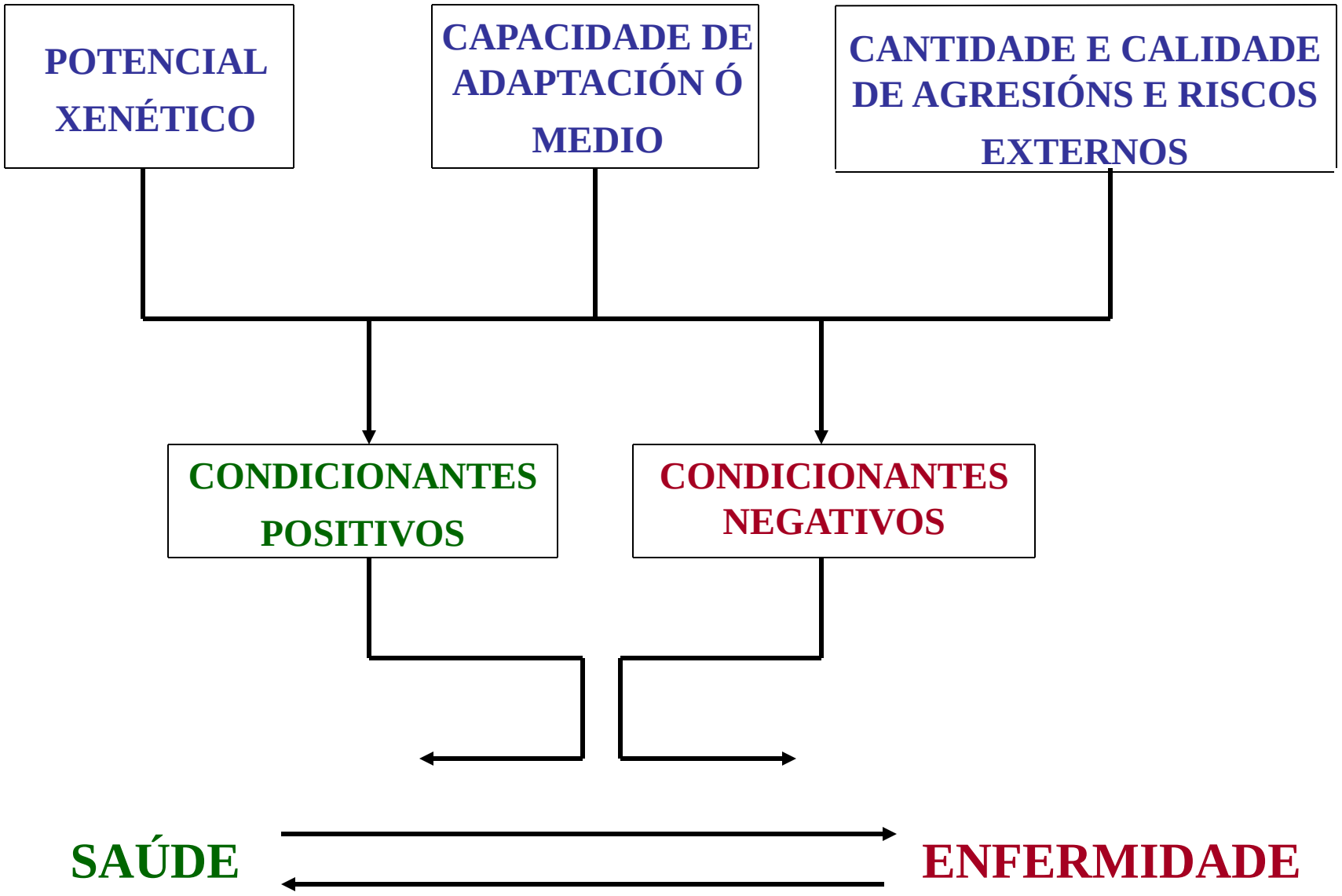
"Estado de completo benestar físico, mental e social, e non soamente a ausencia de afeccións o enfermidades"

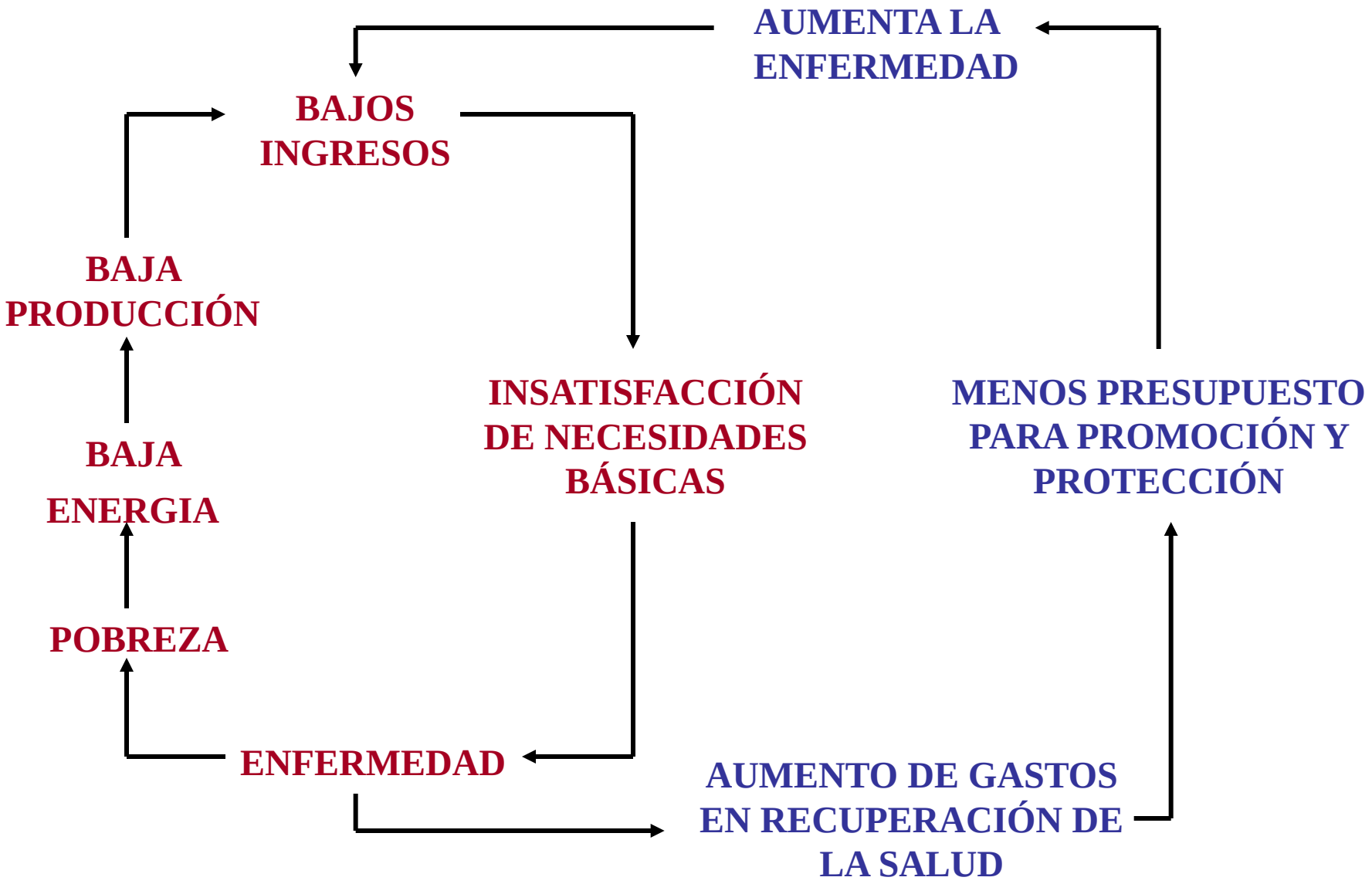
(OMS - 1946)

"Grao de adaptación do individuo e a colectividade ó medio ambiente no que se desenvolve a súa vida"

(Dubos - 1973)

SAUDE
ENFERMIDADE
+ + + +
+ + +
+ +
+
-
- -
- - -
- - - -
SAÚDE PERFECTA Física Mental Social
SAÚDE
INDICES BIOLÓX. LÍMITE
INDICES BIOL. ALTE-RADOS
ENFERM. LATENTE non diagnistica-cable
ENFER. diagnost. por análise clínico
ENFERM. CON SINTOM. CLINICOS
ENFERM. CON SINTOM. GRAVE
Educación para a saúde
Saneamiento medioambiental
* Diagnóstico precoz
* Tratamento tempera
* Tratamento adecuado
* Rehabilitación. física mental social
PREVENCIÓN 1ª
PREV. 2ª
PREVENCIÓN 3ª
PROMOCIÓN
RECUPERACIÓN
PROTECCIÓN

POTENCIAL XENÉTICO
CAPACIDADE DE ADAPTACIÓN Ó MEDIO
CANTIDADE E CALIDADE DE AGRESIÓNS E RISCOS EXTERNOS
CONDICIONANTES POSITIVOS
CONDICIONANTES NEGATIVOS
SAÚDE
ENFERMIDADE

AUMENTA LA ENFERMEDAD
BAJOS INGRESOS
BAJA PRODUCCIÓN
BAJA ENERGIA
POBREZA
ENFERMEDAD
INSATISFACCIÓN DE NECESIDADES BÁSICAS
MENOS PRESUPUESTO PARA PROMOCIÓN Y PROTECCIÓN
AUMENTO DE GASTOS EN RECUPERACIÓN DE LA SALUD

ALGUHAS CARACTERÍSTICAS QUE DEFINEN O NOSO COÑECEMENTO ACTUAL SOBRE SAÚDE- ENFERMIDADE

- **Saúde e enfermidade deben considerarse como dous extremos dun mesmo proceso.**
- **Este proceso ten compoñentes físicos, mentais e sociais.**
- **As enfermidades non responden a causas únicas.**
- **É necesario ter en conta tanto o obxetivo como lo suxetivo.**
- **O proceso saúde-enfermidade está influenciado por múltiples factores condicionantes, tanto xenéticos como ambientais.**
- **A pobreza é un dos máis fortes condicionantes de enfermidade.**
- **O proceso saúde-enfermidade afecta ó individuo e á comunidade.**
- **Os niveis de saúde se relacionan coa adaptación ó ambiente.**
- **As actividades de promoción e protección son as mais eficientes.**
- **Os costos sanitarios experimentan un alto incremento.**

PREXUIZOS QUE ARRASTRAMOS

1. Soamente temos en conta ó enfermo
2. Solo o físico
3. O individual
4. Causa única
5. Solo curación
6. “Sanitarismo”, “medicalismo”

é necesario cambiar a visión dos sistemas de saúde

Atención Integral de Saúde

Saúde comunitaria

Multicausalidade

Intersectorialidade

¿De que morre a nosa comunidade?

Enfermidades cardiovasculares ….	36%
Cancro ……	26%
Enfermidades respiratorias ……	13%
Accidentes ……	5%

¿De que enferma e sufre a nosa comunidade?

Enfermidades vasculares

HTA

Diabete

Obesidade

Enfermidades osteoarticulares

Cancro

EPOC

Alerxias

Dependencias e Depresións

……

¿Terá algo que ver o cambio nos patróns alimentarios?

- Abandono da dieta tradicional "atlántica"

  Variada, equilibrada, rica en nutrintes e compoñentes bioactivos

  Elevado consumo de peixe, mariscos, carne, pan, patacas e aceite vexetal (especialmente de oliva)

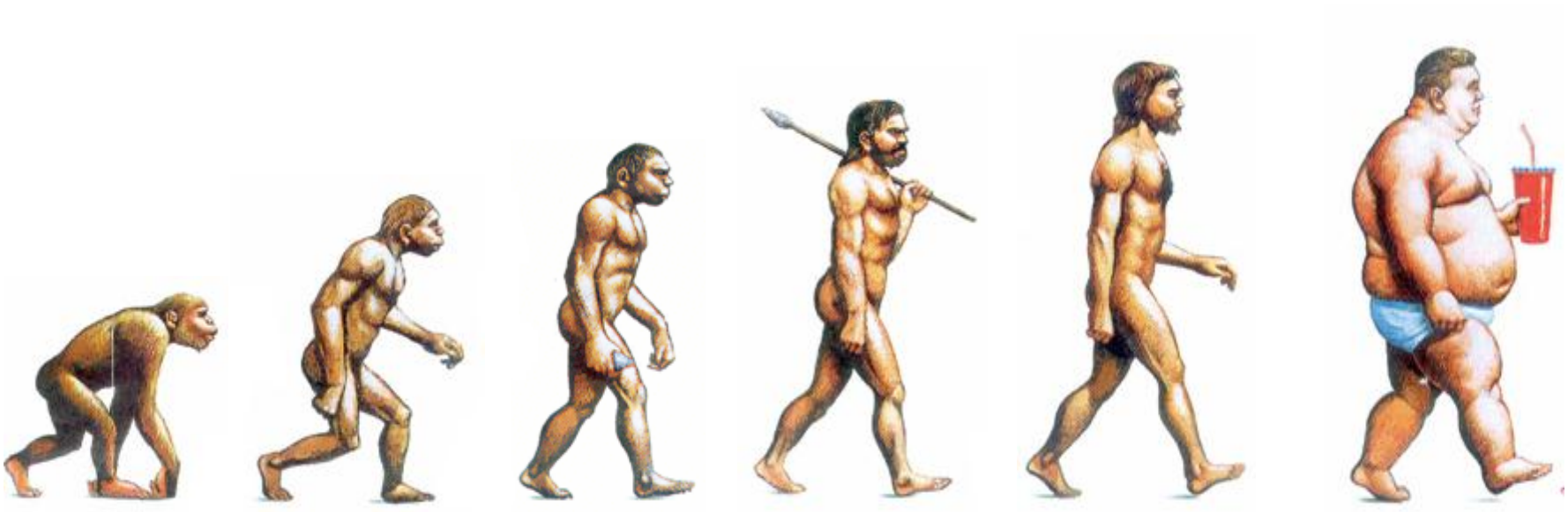
  Consumo importante de leguminosas e verduras (coles, nabos...)

  Preparación culinaria sinxela, que mantén o valor nutritivo dos alimentos

- Adquisición de novos e inadecuados hábitos alimentarios

  ↑ consumo de alimentos de orixe animal, de elevado contido en graxas saturadas e aporte enerxético

  ↓ consumo de cereais, leguminosas, froitas e verduras

¿Terá algo que ver o cambio nos patróns de movemento?

Tendencia progresiva á inactividade e estilos de vida sedentarios

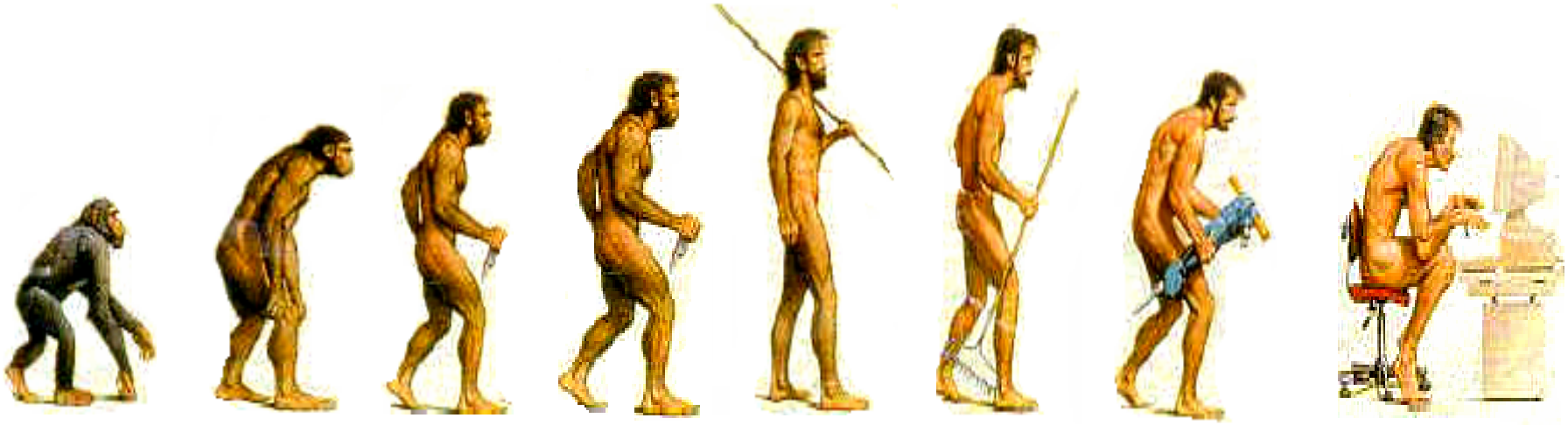
↓ Tempo dedicado a actividade física (transporte, traballo, tempo libre..

Case o 50% dos adultos mostran unha actividade física baixa ou moi baixa.

↑ Tempo sedentario (TV, traballo sentado, lecer, …)

Tempo dedicado á cotío a ver TV por los nenos galegos (1 a 15 anos)

< 1 hora 24.7% 1 a 2 horas 45.1% > 2 horas 30.2%

OBESIDADE e sobrepeso

Situación actual en Galicia

Adultos:

Prevalencia de obesidade	14.3%
Prevalencia obesidade + sobrepeso	52.4%

Nenos (1 a 17 años)

Prevalencia obesidade + sobrepeso	24.9%

Enquisa Nacional de Saúde 2003. Ministerio de Sanidade

Una VIDA libre tabaco

DETERIORO DO
MEDIO AMBIENTE

CONTAMINACIÓN DAS AUGAS

RISCOS AMBIENTAIS

- Contaminación das augas (herbicidas, pesticidas, metais pesados, xermes e parasitos,…)
- Esgotamento e contaminación da terra
- Contaminación atmosférica (axentes cancerígenos, ...)
- Deforestación
- Roídos
- .....

¿influirán estes factores sobre o cancro, a seguridade alimentaria, as alerxias, as depresións, a EPOC, …?

¿Cales son os mais importantes factores de risco?

- **Ligados á estilos de vida:**
  - Alimentación insalubre
  - Sedentarismo
  - Tabaquismo
  - Alcoholismo e outras drogadicciónss
- **Ligados a unha globalización irracional e inxusta**
  - Riscos por contaminación ambiental
  - Por crecente manipulación de alimentos
  - Cambio climático
  - Pobreza
- **Educación inadaptada os novos retos**

é necesario cambiar a estratexia dos sistemas de saúde, centrándoos en:

Actuar sobre os factores condicionantes
Fomentar estilos de vida saudables
Conservar o noso medio ambiente

MOTIVACIÓN SOCIAL
PROMOVER ALIANZAS

A COXUNTURA ACTUAL
na economía sanitaria de España

- MELLORA DAS TÉCNICAS DE DIAGNÓSTICO E TRATAMENTO
- GRAN INCREMENTO DOS PREZOS DA TECNOLOXÍA SANITARIA
- SENSACIÓN DE DEREITO CONSOLIDADO AS INNOVACIÓNS
- COBERTURA UNIVERSAL
- ENVELLECIMIENTO DA POBOACIÓN
- CONSOLIDACIÓN DA SAÚDE COMO DEREITO HUMANO

↓

APARECEN PRANTEXAMENTOS DE:

- **REDUCIR O GASTO PÚBLICO**
- **LIMITAR AS PRESTACIÓNS**

IMPOSTOS → ***ORZAMENTOS*** → **GASTOS**

Directos
Indirectos

SAÚDE

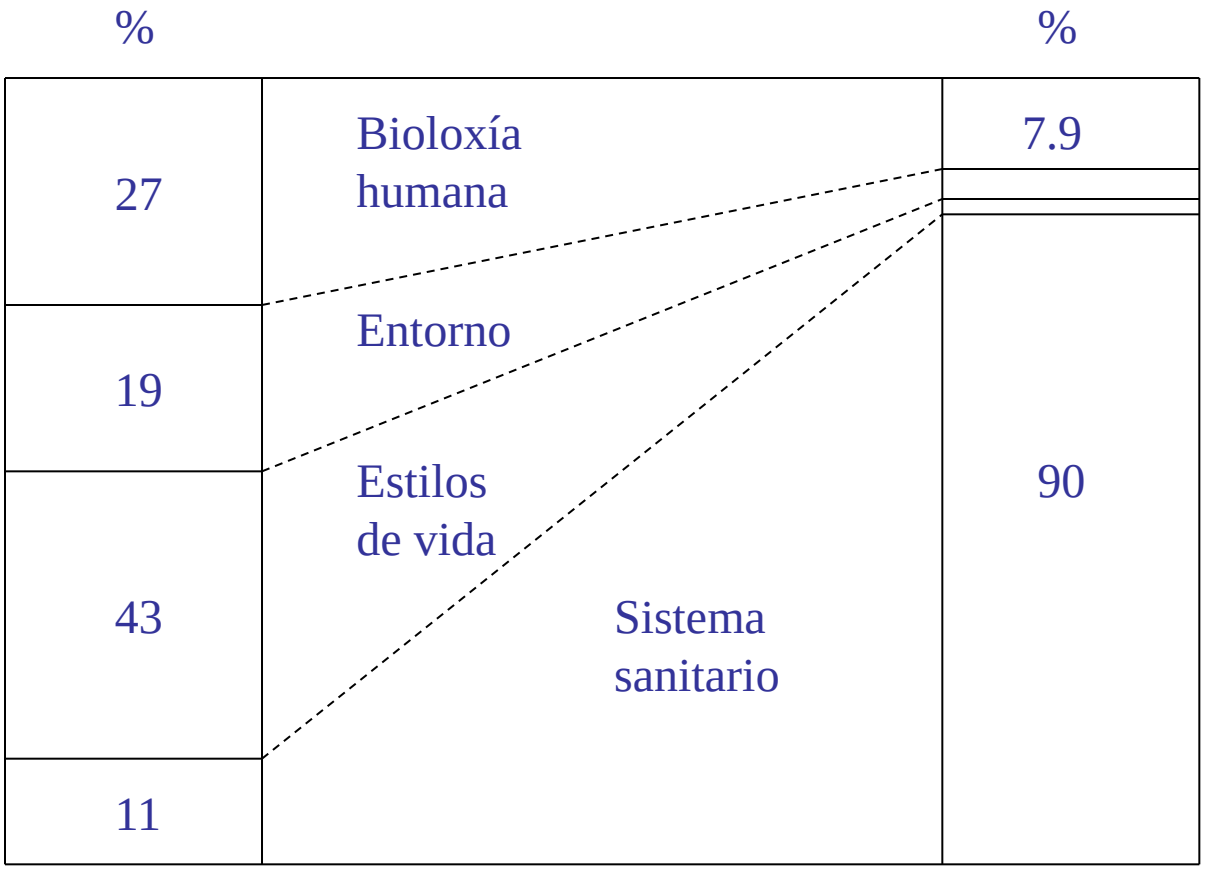
DEREITO ⇄ **MERCADO**

GASTO SANITARIO

PÚBLICO ⇄ **PRIVADO**

Contribución potencial á redución da mortalidade

Afectación dos gastos para a saúde en EE.UU.

Fonte: tomado de Dever, G.E.A: "An Epidemiological Model For Policy Analisis"

é necesario mellorar a eficiencia para asegurar a sustentabilidade do sistema de saúde

PREVENCIÓN

“ O goce da saúde é un dos dereitos fundamentais de cada ser humano, sen distinción de raza, relixión, credo político ou condición económica ou social”

(Carta das Nacións Unidas e Declaración de Principios da OMS)

DISTRIBUCIÓN DA RIQUEZA

PAÍSES	PNB per cápita en $ USA. Ano 2006	Poboación (mill.) Ano 2006
Industrializados	37.217	970
En desenvolvemento	1.967	5.358
Menos adiantados	438	785
Total mundial	7.406	6.577
España	27.570	44

FONTE: ONU. Tomado de UNICEF, “Estado Mundial da Infancia 2008”

Indicadores de saúde

PAÍSES	T. Mort < 5 a. (x 1000 NV) 2006	Esperanza vida ó nacer (anos) 2006	Mortal. materna Taxa axustada (x 100.000 NV) 2005
Industrializados	6	79	8
En desenvolvemento	79	66	450
Menos adiantados	142	55	870
Total mundial	72	68	400
España	4	81	4

FONTE: ONU. Tomado de UNICEF, "Estado Mundial da Infancia 2008"

GLOBALIZACIÓN E SAÚDE

- Esgotamento de recursos fósiles
- Contaminación dos mares
- Contaminación atmosférica
- Deforestación
- Desertización
- Inaccesibilidade dos pobres ás novas tecnoloxías
- Escasa utilización nos países ricos de tecnoloxías ecolóxicas
- .....

¿estará axudando a que os países mais pobres salgan da súa exclusión?

DOUS MUNDOS
DUAS SITUACIÓNS DE SAÚDE

As formas de vivir dunha parte do mundo condiciona as formas de sufrir noutras

E O FUTURO

Nun mundo globalizado,
para mellorar a saúde,
é imprescindible a solidariedade

EFICIENCIA

- **Alimentación insalubre**
- **Sedentarismo**
- **Tabaquismo**
- **Contaminación ambiental**
- **Reparto da riqueza**

¿Está informada a comunidade?

¿Está convencida?

¿Está motivada para actuar?

¿Está preparada?

A CONSELLERÍA DE SANIDADE ESTÁ A PRIORIZAR:

- **Os dereitos dos cidadáns**
- **As actividades preventivas e á APS**
- **Adaptación do sistema de vixilancia e control epidemiolóxicos a os novos retos**
- **Mellora nos sistemas de seguridade alimentaria e sanidade ambiental**
- **Fomento de estilos de vida saudables**

ESTRATÉGIAS

- Investigación y vigilancia
- Participativa
- Informativa / comunicación
- Educativa/formativa
- Legislativa
- Asistencial (SERGAS)

Estilos de vida

- Dieta Atlántica
- Exercicio físico
- Tabaquismo
- Conservación da natureza

- E. Cardiovasculares
- Cáncer
- EPOC
- Diabetes

EMPODERAR

"poñer a disposición dos individuos e a comunidade, instrumentos que lles permita ser axentes activos na promoción e protección da súa propia saúde"

Coidar o medio ambiente é traballar pola saúde

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE SANIDADE
Dirección Xeral de Saúde Pública